

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

סיכום דיון

מסמך זה מהווה את תמצית הדיונים של "פורום שווי הוגן" מתוך מטרה לשתף את הקהל הרחב בעיקרי הדברים. בקריאת המסמך יש להביא בחשבון שמדובר בתמצית הדיון ולא בפרוטוקול מלא. בהתאם למדיניות הפורום, הדברים מובאים שלא בהכרח בציון שמות כל הדוברים. יודגש כי הדברים מייצגים את עמדותיהם האישיות והמקצועיות של חברי הפורום ואינם מייצגים בהכרח את העמדות הרשמיות של הגופים אליהם הם משתייכים.

תאריך המפגש: 01/07/2020

נושא המפגש: השתקפות משבר הקורונה בדוחות הבנקים: ניהול סיכונים פיננסיים וצפי לרווחיות

לחומר הרקע למפגש [לחץ כאן](#)

נוכחים: אמיר ברנע, שלומי שוב, רקפת שני, סאמר חאגי יחיא (יו"ר בנק לאומי), אלון גלזר (לידור שוקי הון), ארז סופר (BDO), גיא טביביאן (Deloitte), גל עמית (ויקטורי קונסלטינג), גת מגידו (פסגות), דגנית דניאל (משרד המשפטים), דליה טל (מיתר), דני ויטאן (KPMG), יובל זילברשטיין (פרומתאוס), יזהר קנה (פאהן קנה), מאיר סלייטר, מנחם שוורץ, מני נאמן (הפניקס), נטע ורדי (בנק ישראל) עדי סקופ, רון הדסי (אלביט הדמיה), רמי חלף (Deloitte), אביטל בר דין, אולגה אלכסייב (EY), סבינה בירן (MVP).

אורחים שנכחו בדיון: יאיר אבידן (המפקח על הבנקים), אייל דשא (יו"ר ישראלכרט), איתי מוקוטוב (כלל ניהול פיננסיים), גולן כחלון (דיסקונט), זאב אבסל (יו"ר בנק איגוד), זיו נאור (פיקוח על הבנקים), אורי ברזני (פיקוח על הבנקים), יוסי הורביץ (דירקטור הבנק הבינלאומי), יעקב יודקוביץ (רשות ניירות ערך), לבנה שיפמן, לנה שוורץ (מעלות), ניר עמיקם (מגדל), שרון דרורי (וקסלר ברגמן עו"ד), זלמן סגל.

צוות מקצועי: דניאל שרון, דקל רינצקי, יואב אטיאס ומיכל ברק

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

שלומי שוב

ערב טוב לכולם, אנחנו פותחים את המפגש האחרון של השנה האקדמית הנוכחית שהיא התשיעית של הפורום – שהחצי השני שלה היה מאד מוזר והתקיים בזום בעקבות המשבר. היה לנו חשוב לקיים את המפגש האחרון גם עם מגבלות הריחוק החברתי. אנו עוסקים היום בהשפעת המשבר על הבנקים ונמצא איתנו יאיר אבידן שזו לו למיטב ידיעתי ההופעה הציבורית הראשונה – תודה יאיר שבאת.

המשבר החל להשתקף בדוחות הבנקים לרבעון הראשון במספר מימדים של ניהול סיכונים שניסו לתאר חלק מהם בחומר הרקע שהפצנו וגם נראה עוד חלק במצגת של אמיר. ראינו למשל בדוחות הרבעון הראשון את ההשתוללות של הרווח הכולל האחר בגין ההתחייבויות האקטואריות לעובדים שנובע מכלל מעיוות חשבונאי ויצר מעין עסקת הגנה על ההפסדים בהשקעות באג"ח לאור עליית הריבית. העיוות החשבונאי נובע מסיפור אחר שעסקנו בו בפורום רבות לפני מספר שנים – כל הסיפור של השוק העמוק שקצת שכחנו ממנו אבל היה סאגה שלא באמת נפתרה (אלא יותר נשכחה ונתקעה באותו המצב) – אני מזכיר שהפתרון בבנקים הוא מאד בעייתי ונוצר שיעור היוון סינתטי על רקע התפיסה שאין שוק עמוק לאג"ח קונצרני בישראל (שמנוגד ליתר החברות הציבוריות) שמורכב מתשואת אגח ממשלתי בישראל בתוספת מרווח על אגח קונצרני בארה"ב. חשוב לי להדגיש שזאת חשבונאות "מיוחדת" שלא מקובלת ב-USGAAP.

בראיה חשבונאית, לא ניתן להתעלם מכך שהאומדן הכי קריטי בדוחות הכספיים שך הבנקים במיוחד בתקופה זאת נוגע להפרשה להפסדי אשראי. גם כאן יש מצב מוזר שבו הבנקים הגדולים בארה"ב שאליהם לכאורה מסתכלים בחשבונאות של הבנקים בישראל כבר התחילו בתחילת 2020 ליישם את מודל הפסדי האשראי החזויים האמריקאי – CECL. רצה הגורל ובדוחות הרבעון הראשון של הבנקים האמריקאיים גם הגיע המשבר. מסקירה קטנה שעשינו לקראת הפורום מצאנו שבעוד ההשפעה של המעבר למודל החדש היא גידול ממוצע של כ- 20% הרי שההשפעה של הקורונה היתה 30%. ברור שיש הבדלים בין מידת "השמרנות" של ההפרשה של הבנקים הישראליים ביחס לאמריקאים לפני ומתמהיל הפעילות - אבל עדיין יש כאן בנצ'מרק משמעותי. אם נתעלם מהמשבר הנחת המוצא היא שהפרשה הקבוצתית בבנקים בישראל שמרנית יחסית לאור הנחיות הפיקוח ולכן הגידול בעקבות המודל החדש יהיה מתון יחסית.

מה שכן נשארו עם השפעת המשבר. כפי שהצגנו בחומר הרקע הגידול הממוצע בהפרשה בחמשת הבנקים ברבעון הראשון היה כ- 15% ושאלת השאלות האם זה מספיק? בגדול יחס הכיסוי של שני הבנקים הגדולים פועלים ולאומי גדל מ- 1.58 ו- 1.16 בסוף 2019 ל- 1.73 ו- 1.33 בסוף מרץ 2020

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

בהתאמה. אגב במזרחי טפחות שממוקד במשכנתאות היחס מטבע הדברים נמוך יותר ועמד על 0.82 ו- 0.91 בסוף 2019 ומרץ 2020 בהתאמה.

הרוב המכריע של הגידול ברבעון הראשון נובע מההפרשה הקבוצתית וזה הגיוני כי מדובר בתחילת המשבר ועדיין לא זוהו המקרים הספציפיים – היחס בין הקבוצתית לפרטנית בחמשת הבנקים גדל מ- 4.35 ל- 4.65 – גידול של פחות מ- 7% כאשר זה ברור כי אי הודאות גדלה לאין שיעור. והשאלה המרכזית היא כיצד בדיוק חושבה ההפרשה הקבוצתית. המודל של ההפרשה הקבוצתית הוא לא טריוויאלי בתקופת קורונה כי העבר לכאורה פחות רלבנטי וצריך לבנות כאן מודל קצת יותר חכם – אין ספק שיש ענפים שהם הנפגעים הישירים והשאלה היא עד כמה ההפרשה הזאת היא מבוססת ולא שרירותית.

מעבר לסיסמאות על מודלים לא ראיתי למשל בדוחות הבנקים למרות שציפיתי – מה היו הפרמטרים העיקריים ששימשו להפרשה הקבוצתית כמו שעור האבטלה, היקף האשראי בגינו נתקבלו בקשות לדחיית תשלומים והיקף התשלומים שנדחו. ראיתי את זה אולי רק באחד הבנקים וגם שם לא במסגרת הדוחות הכספיים עצמם. ובכל הבנקים באופן גורף לא ניתן ניתוח רגישות בסיסי של הפרמטרים שמשפיעים על ההפרשה דוגמת שעור האבטלה – רק עכשיו לפני שנכנסנו לדיון ראיתי את ההודעה של התעשייה האווירית על פיטורין והיד עוד נטויה. אנחנו יודעים מנתוני בנק ישראל למשל על גידול משמעותי בחריגות ממסגרות אשראי בעו"ש. בכדי שמשקיעים יוכלו לעשות את ההערכות שלהם הם חייבים לקבל ניתוח רגישות על אומדן כה קריטי במיוחד בתקופה כזאת של אי ודאות.

תחשבו אפילו על ענף המשכנתאות שלא הושפע נכון לעכשיו ככל הנראה בגלל השמרנות הקיימת – אבל עדיין האם לא צריך לתת כאן גילוי להשלכות הפוטנציאליות של גידול בעומק הפיגור? אגב, כאירוע לאחר תאריך המאזן לא ראיתי – לפחות לא בשני הבנקים הגדולים בהם חיפשתי את זה שנתנו מידע על הנתונים בגין היקף דחיית התשלומים נכון למועד הפרסום לקראת סוף מאי (כלומר בתקופה שאחרי סוף מרץ שזה מאד משמעותי). זה מידע חשוב מאד למשקיעים.

גם האשראי הצרכני הוא דבר חדש יחסית והוא די בגדר חידה – מה גם שחלק נכבד מהגידול בהפרשה נובע מאשראי צרכני. יש לציין כי בדוחות של חברות כרטיסי האשראי ראינו ברבעון הראשון גידול של 20% בהפרשה בגין האשראי הצרכני.

אם מסתכלים על איך רואים המשקיעים את מצב הדברים אז זה עוד יותר מדאיג. תוך חודשים ספורים מכפיל ההון של הבנקים ירד בכ- 30% לכ- 70% וזה מצב דברים שמעיד על אי הודאות.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

לצורך החישוב עשינו את ההתאמות לשווי ההוגן של הנכסים והתחייבויות בניכוי מס. עשינו את זה לפי הגילויי בבנקים – בהינתן שהמידע הזה נכון כי הפערים שאינו מול העלות המופחתת היו לטעמי נמוכים מדי. ממה שאני יודע הבנקים עושים את זה לפי המרווחים של אשראי חד שניתן אבל אם הם לא מעדכנים את המרווחים אבל סוגרים את הברזים אז זה מאד בעייתי לטעמי להגיש שאין שינויי בשווי ההוגן. מצטער אם אני קצת ביקורתי היום – אדוני המפקח.

אני יודע שאנליסטים אוהבים להסביר את זה דרך ההשפעות של ירידת הריבית (השקלית ובעיקר הדולרית) על צמצום המרווחים ומכאן פגיעה ברווחיות עתידית אבל כל נשכח שווי שוק צריך לשקף לפחות בראיה חשבונאית את ההון העצמי. בהסתכלות זאת המשמעות היא שהמשקיעים חושבים שההפרשה צריכה להיות גדולה יותר משמעותית – פי כמה וכמה מזאת הקיימת.

הנקודה המרכזית היא המצב של המשק והחברות הוא לא טוב – מה שראינו דוחות הרבעון הראשון זה כלום – לדעתי מבחינה חשבונאית החברות דחו את הקץ...אני חושש מה יקרה ברבעונים הבאים ובשנתי, במיוחד לאור התחזיות הקודרות שאנו שומעים מדי יום. תראו רק את הדוחות של הרגע האחרון (גם של הארכה) שפורסמו ביום האחרון של יוני ואני אומר לכם שזה עוד רק ההתחלה.

בהזדמנות זאת, אחטא למקצוע שלי אם לא אומר לכם שהדוחות של הבנקים לא מובנים ועוד יותר בעייתי מכך מלאים בפרטים מיותרים לטעמי היכן שלא צריך ומחסירים דווקא את המידע שכן צריך. חייבים לשפר את הגילוי - אני יודע שעשו לפני כמה שנים עבודה בנושא אבל זה ממש לא שם. אני חושב שגם אמיר וגם אני וגם הצוות של הפורום "שבר שיניים" בשבועות האחרונים כהכנה למפגש – ואנחנו עוד אמורים להיות קורא שאמור להיות בעל ידע סביר.

הגיע הזמן אדוני המפקח לעשות רפורמה משמעותית – ללכת על עקרון בסיסי ופשוט שבו מה שטוב לדירקטוריון בסינון מידע סודי הוא זה שטוב למשקיעים. בשורה התחתונה, **מה שמציגים בבורד זה מה שצריך לתת למשקיעים.**

ואני לא נכנס לבעיות שלא באמת מיישמים תקינה עצמאית – USGAAP כפי שמתיימרים ליישם ואין הפרדת רשויות בסיסית – בין הגוף ששומר על היציבות בין הגוף שקובע את הכללים החשבונאיים ובין הגוף שאוכף אותם. זה קריטי למשקיעים – וזה שאנחנו במצב שהבנקים בישראל הן החברות הציבוריות היחידות שלא היינו יכולים להנפיק אותם בארה"ב או באירופה על בסיס הדוחות הנוכחיים שלהם אומר דרשני!

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

עוד נקודה מוזרה בעיני היא ההתרחקות מה- IFRS בעקבות פניית הפרסה שעשו בפקוח. זה בכלל מצב מוזר וכפי שיבגני ואני ציינו בספר שלנו שרק 5 מדינות בעולם שמיישמות IFRS בחברות הציבוריות לא מיישמות זאת גם בבנקים - ארגנטינה, אל סלבדור, מקסיקו פרו ואורוגוואי. חשוב להתייחס גם לכך שהגופים החוץ בנקאיים מיישמים IFRS וחברות כרטיסי אשראי מיישמות את כללי הבנקים. לדעתי זה מוזר שכמצד אחד עוסקים בתחרות על מתן אשראי ומצד שני מכוונים לכך שתהיינה שתי מערכות תקינה נפרדות.

בשורה התחתונה, החשבונאות של הבנקים בארץ לצערי היא חשבונאות שחותרת לשמור על יציבות - תופעה ששייכת לעולמות של פעם ולא חשבונאות מבוססת משקיעים כפי שהיא צריכה להיות.

אמיר ברנע

אני זוכר שלפני הרבה שנים אורגנו באוניברסיטת תל אביב ימי עיון על רווחיות הבנקים. אנשים באו לשמוע על הבנקים כי הדוחות היו קצרים וכל כך לא ממצים שחיפשו איזה שהיא הנחייה אקדמית מה באמת קרה בבנקים בשנה מסוימת. היום, כל דוח בנק הוא 350 עמודים, מרב אינפורמציה אנחנו שוב לא יודעים מה באמת קורה בבנקים. מטרת פורום זה היא לשמוע מה באמת קרה בבנקים ברבעון הראשון לשנת 2020. אין ויכוח שאירוע הקורונה הוא אירוע קיצון. סיווג זה נובע משני ממדים, ממד ראשון הוא עוצמת האפקט של האירוע. ממד שני הוא שהאפקט חל בתקופה קצרה. שני ממדים אלה הופכים את אירוע הקורונה למקרה קיצון. כשהגיעו דוחות הרבעון נשאלה השאלה, איך משתקף אירוע קיצון זה בדוחות הבנקים בשני אספקטים. קודם כל- מה הרווחיות האמיתית של הבנקים, וזה משהו שדורש אותו כל משקיע שזקוק לנתון על רווח יציג, שדן במכפיל רווח או מכפיל הונג. דבר שני, ניהול סיכונים. מערכת בנקאית מנהלת סיכונים בדיוק כדי לראות את האפקט של מקרה קיצון. הנה הוא קרה, אז בוא נראה האם מוכחת בקרת הסיכונים בבנקים באירוע קיצון.

אני משווה שני בנקים, לאומי ופועלים. מסיבות של זמן לא אתייחס לבנקים אחרים. אני מצפה שהשפעת הקורונה תהיה פחות או יותר שווה. מדוע? כי גודל המאזן שווה, פחות או יותר 500 מיליארד שקל. תיק האשראי לציבור שווה, פחות או יותר 300 מיליארד שקל. הוצאות תפעול דומות, 1.9 מיליארד שקל. אפילו ההפרשה לחובות מסופקים היא פחות או יותר שווה, כ- 850 מליון שח בשני הבנקים. לכן הצפי הוא להשפעה שווה, אבל הפתעה, ההשפעה אינה שווה. הנה שני נתוני רווח שהבנקים מפרסמים ברבעון הראשון. בנק לאומי הפסיד 200 מיליון, בנק הפועלים הרוויח 200 מיליון. רווח והפסד כולל- בנק לאומי הרוויח 1.36 מיליארד שקל ובנק הפועלים הרוויח 170 מיליון שקל. הגידול בהון העצמי, שהוא בעצם הרווח הכולל פחות הדיבידנד- בנק לאומי מציג גידול בהון העצמי

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

של 840 מיליון ובנק הפועלים מינוס 550 מיליון. אמרתי לכאורה כי האלמנט המרכזי שיוצר את הפער זה ההתחייבות לעובדים, איננו קשור ישירות לפעילות הבנקאית השוטפת.

כאמור השינוי בהתחייבות לעובדים הוא האלמנט שמשפיע על דוחות הרבעון. באופן מפתיע, ההתחייבויות לעובדים **הגדילה** את הכנסות בנק לאומי ב-2.99 מיליארד. בבנק הפועלים "רק" ב-635 מיליון שקל. כמובן שזה נובע מהפער הגדול שישנו בגודל ההתחייבות. בבנק לאומי ההתחייבות לעובדים היא כ-20 מיליארד שקל ובבנק הפועלים כ-4 מיליארד שקל. השינוי בשער ההיוון הוא שיצר את הפער בין שני הבנקים ברווח הכולל.

ממה נובע הפער? שלומי הזכיר שריבית ההיוון נקבעת על ידי ריבית חסרת סיכון בישראל בתוספת פרמיית סיכון באגרות חוב AA בארה"ב. מבנה מוזר זה נובע מהערכת בנק ישראל שאין "שוק עמוק" לאג"ח AA בארץ. אמנם הריבית חסרת סיכון לא השתנתה בהרבה אבל מה שהשתנה זו פרמיית הסיכון על אגרות חוב AA בארצות הברית. ממש בשבוע של ה-31 במרץ התשואה עלתה, ומדוע? יש לנו חברות, נניח בענף התעופה או בענף המלונאות, שדורגו די גבוה קודם. החברות נפגעו מהמשבר אבל הדירוג שלהם לא השתנה, נשאר AA. השוק הגיב כמובן דרך ירידת מחירי אגרות החוב והתשואות עלו. שער ההיוון עלה בערך ב-1.4%. אנחנו מדברים על מח"מ התחייבויות לעובדים של נניח 10-15 שנה, אם תכפילו תראו השפעה של 15% על ההתחייבויות הפנסיוניות, שנופלת על רבעון אחד. בבנק לאומי כ-3 מיליארד שקל ובבנק הפועלים כ-635 מיליון שקל. כמובן שיש השפעות מס שמקזזות אבל ודאי שעיקר הגידול של הרווח הכולל לאחר מס בבנק לאומי מקורו כאן. הרווח מההתחייבויות לעובדים כיסה על הפסדים משמעותיים. בניירות ערך זמינים למכירה בשני הבנקים סכומים כמעט שווים. הפסדים מניירות ערך זמינים למכירה בכל בנק הם בערך 630 מיליון שקל ברבעון. אגב, תיק האשראי של ניירות ערך סחירים זמינים למכירה גם כן דומה. בנק לאומי 94 מיליארד שקל, בנק הפועלים 74 מיליארד שקל כך ששיעור ההפסד הוא כ-6%.

מכאן שהפער בין שני הבנקים בתוצאות העסקיות ברבעון הוא בעיקרו פער טכני. אני מצפה לתוצאות הפוכות כבר ברבעון השני. חיפשתי היום מה קרה לפרמיית הסיכון לאג"ח AA ב-30 ליוני. פרמיית הסיכון ירדה. לעניות דעתי שער ההיוון ירד בערך ב-0.75 אחוז ולכן אני מצפה שמחצית מהכנסות מההתחייבויות לעובדים יסתובבו ויהפכו להוצאה שנובעת מירידת שער ההיוון. כמובן צריך לקחת בחשבון קיזוז ההשפעה על ידי ההפרשה למס. השפעת ההתחייבויות לעובדים נטו בבנק לאומי היא כ-1.5 מיליארד ברווח הכולל ובנק הפועלים 0. כלומר בבנק הפועלים הרווח הכולל והרווח החשבונאי

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

פחות או יותר שווים, בבנק לאומי נוצר ברבעון הראשון פער מהותי שמקורו הוא כאמור ההתחייבויות לעובדים.

אינני נכנס לשאלה של ההצדקה של צורת ההיוון הזאת, דורש דיון נפרד. ראינו רווח חשבונאי ורווח כולל. אך מהו אומד הרווח היציג? נשאל כיצד מעריך השוק את השינוי ברווח היציג שמקורו משבר הקורונה?

אמר פה שלומי שמכפיל ההון של הבנקים ירד מ-1 ל-0.7. מקובל שמכפיל של 1 בבנקים מייצג תשואת רווח נקי להון של בערך 9 עד 10 אחוז. בנק שהתשואה שלו בתחום 9 ל-10 אחוז ייסחר במכפיל הון של 1. בנק שהתשואה שלו יותר גבוהה, כמו למשל בנק מזרחי בשנים שלפני המשבר, ייסחר במכפיל הון של 1.3 או 1.2. בנק אחר שהתשואה שלו על ההון הוא 4-5% ייסחר במכפיל הון של 0.5. נתוני העבר מצדיקים פחות או יותר את הקשר זה בין מכפיל ההון וצפי התשואה להון העצמי.

ראינו שהשוק מעריך את מניות הבנקים היום ב-70% במקום 100%, כלומר הרווח היציג בלאומי ובפועלים שהיה 3.4 מיליארד שקל בכל בנק, אגב זה הרווח בשנת 2019, צפוי על פי הערכת השוק לרדת ל-2.3 מיליארד ש"ח כלומר, צפי לרווח יציג של 2.3 מיליארד ש"ח עקבי עם מכפיל ההון הנוכחי בבנקים 0.7. מה הוא ההסבר לירידה ברווח היציג? לפי דבריו שלומי אני מבין שעיקר ההסבר נובע מהפרשה לחובות מסופקים. אמרת שמשבר הקורונה פגע באיכות תיק האשראי בצורה שלא מוצתה עדיין בדיווח הכספי והיא עוד תופיע בשנים הבאות. אם באמת כל ההשפעה היא הפרשה לחובות מסופקים, אז אפשר לקבוע את שיעור ההפרשה שיהיה עקבי עם 70% מכפילי הון. לפי ניתוח זה שיעור הפרשה שמייצגת לדעת השוק זמן ארוך, היא 0.75%. תוספת 0.5 אחוז להפרשה לחובות מסופקים שהיא מיליארד וחצי שקל בכל בנק. כמובן אחרי מס והוצאה מוכרת, כל זה נלקח בחשבון.

לפי כך צפי הרווח הרבעוני שעקבי עם הערכת השוק של מניות הבנקים צריך לכלול הפרשה רבעונית של 600 מיליון שקל בכל בנק. ההפרשה בפועל ברבעון הראשון הייתה 830. המצב ערב המשבר - 200 מיליון שקל לרבעון. הצפי לטווח הארוך - 600 מיליון שקל לרבעון. האם זה סביר? כל מעריך שווי צריך להחליט האם הפרשה של 600 מיליון שקל, פרמנטית, נותנת ביטוי מלא, אולי עודף למשבר הקורונה. הנה האתגר לאנליסט. עליו לנתח את תיק האשראי, על כל מרכביו, ולבודד את השפעת משבר הקורונה לטווח ארוך. כמובן שאנחנו יודעים ששווי מניות הבנקים נקבע לא רק לפי ההפרשה ההתייעלות הבנקאית, הבנקאות המקוונת, תחרות מול חוץ בנקאי וצפי הריבית - כל הדברים האלה הם חלק מהאנליזה. אבל ככל שהמשבר קרה, וככל שמהשבר משמעותו פגימה בתיק האשראי, השוק מעריך

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

תוספת משמעותית להפרשה התקופתית לחובות מסופקים שיתרת ההפרשה הקיימת (כ- 5 מיליארד ש"ח בכל בנק) איננה מכסה.

אתייחס לנושא השני: השפעת אירוע קיצון כבוחן של מערכת ניהול סיכונים בבנקים. אנחנו מתמקדים בסיכונים שוק. מה מלמדות התוצאות על רגישות המערכת לסיכונים שוק? הבנקים מדווחים על רגישות ההון העצמי (שווי כלכלי של הון הבנק) לשינויי ריבית. שימו לב לתוצאה מעניינת, נניח שעקום הריבית זו באחוז אחד לכל מח"מ, כלומר באופן מקביל. בבנק לאומי – תוספת להון של 800 מיליון, בבנק הפועלים רק 17 מיליון ש"ח. ירידה של אחוז אחד מקביל: בבנק לאומי ירידה של 1.2 מיליארד. בבנק הפועלים בערך – 0. כלומר רגישות הפוכה בין הבנקים.

הבנקים גם מדווחים, אני לא יודע אם שמתם לב בתוך ה- 300 עמודים על שינוי התללה. כלומר מה קורה אם הריבית לטווח קצר יורדת והארוכה עולה. או שינוי השטחה שהוא השינוי ההפוך, ריבית ארוכה יורדת וקצרה עולה. שוב פער בין הבנקים. בנק לאומי- אם יש שינוי התללה מציג 328 מיליון תוספת להון (רווח) ובנק הפועלים 383 הפסד. שינוי השטחה בלאומי 303 מיליון הפסד ובפועלים 340 מיליון רווח.

מה קורה כאן? גם פער זה הכל נובע מההתחייבויות לעובדים. ההתחייבויות לעובדים הן התחייבויות לטווח ארוך של 20 מיליארד שקל בבנק לאומי וכ- 4 מיליארד ש"ח בבנק הפועלים. כמו שאמרתי היכולת לגדר התחייבות זו שהוא חלק מניהול סיכונים, איננה פשוטה. מדוע קשה לגדר? בגלל ההרכב של הריבית להיוון. זאת לא ריבית חסרת סיכון בארץ שהשקעה באגרות חוב ממשלתיות מהווה מכשיר גידור אפקטיבי, אלה לא אגרות חוב AA בארה"ב שאולי אפשר לרכוש במסגרת גידור. אינני בטוח שקיים מודל ניהול סיכונים שישגי גידור סביר להתחייבות לעובדי בנק לאומי.

אז לסיכום, היה רבעון טוב? היה רבעון רע? מה להבחין? הרווח הכולל? הרווח המאזני? מה צריך לבחון כדי לנתח את תוצאות הרבעון, שהביאו לירידה של 30% במחירי מניות הבנקים? כלומר ציבור המשקיעים מסתכל על זה כרבעון מהותי שהשפעה שלו היא שלילית על שווי הבנקים במחירי שוק. האם הנתונים עקביים עם הערכת השוק? דיברנו על ההפרשה לחובות מסופקים שהשוק חושב שתגדל מהותית. אם השוק טועה והגידול בהפרשה הוא זמני נוצרת אולי הזדמנות רכישה במניות הבנקים.

אנחנו יוצאים מתוך הנחה שמטרת מודל ניהול סיכונים בבנקים שמפוקח על ידי בנק ישראל, הוא ליצור יציבות בתוצאות העסקיות ובהון. תראו, זה מודל לא קל. קחו למשל את סיכונים הריבית. כולנו יודעים, מתי הריבית היא נמוכה? הריבית נמוכה כשהמשק נכנס למיתון. במיתון צפויה הפרשה גבוהה

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

לחובות מסופקים. כלומר קיים קשר רוחבי מהותי בין השפעת ירידת הריבית על הון הבנק (סיכון שוק) ובין השפעת ירידה באיכות תיק האשראי (סיכון אשראי). הקשרים הרוחביים הם משמעותיים. התנודתיות ברווח החשבונאי, ברווח הכולל ובשווי הכלכלי של ההון ברבעון הראשון מלמדת על פגם במערכת ניהול הסיכונים של הבנקים לפחות לגבי סיכונים שוק. אני מניח שמנהלי הסיכונים מודעים לתוצאות אלה ואירוע הקורונה יביא לשינוי ושיפור מערכת ניהול הסיכונים.

דליה טל

שנים בנק לאומי חיפש גוף שיוציא ממנו את ההתחייבויות לעובדים.

יאיר אבידן

המערכת הבנקאית וחברות כרטיסי האשראי הגיעו מוכנים למשבר, בין היתר על רקע הנחיות ודרישות שהציב הפיקוח על הבנקים בשנים האחרונות. המערכת ביצעה במהירות את המעבר מפעילות בשגרה לשעת חירום, והגיבה מיד עם פרוץ המשבר במתן אשראי ודחיות תשלומים בהיקפים נרחבים.

המציאות הכלכלית מאופיינת בחוסר ודאות, ורמת הסיכון הנלווית לפעילות המערכת הבנקאית עולה. הפיקוח ימשיך לנטר ולעקוב אחר יציבות המערכת הבנקאית ונזילותה. על הבנקים מוטלת החובה להמשיך ללוות את לקוחותיהם על מנת לתת מענה מיטבי לצרכי הלקוחות, ובמקביל להבין את התפתחות הסיכונים הגלומים בתיקי האשראי הבנקאיים.

שעה זו מהווה גם הזדמנות למערכת להמשיך במינוף המעבר לפעילות באמצעים הדיגיטליים, ובכך לתרום לרווחת הלקוח הבנקאי הן בנוחות וקלות הביצוע של הפעולות הבנקאיות והן בעלות המופחתת בפעילות זו.

בשל אופיו הייחודי של המשבר, קיימת חשיבות לפעילות משולבת ומתואמת בין הגופים השונים בראיה מערכתית. בין היתר, באמצעות מעורבות ממשלתית בסיוע לצליחת המשבר בדרך של דמי אבטלה, מתן מענקים והעמדת ערבויות.

הפיקוח על הבנקים, נמצא בעיצומו של תהליך ניתוח והפקת תובנות ראשוני מהמשבר, ותהליך כזה מתנהל גם בבנקים ובחברות כרטיסי האשראי.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

נסקרו צעדי הפיקוח על הבנקים בהתמודדות עם משבר וירוס הקורונה והסיוע למשקי הבית והעסקים, הודגשו המוכנות וההיערכות של המערכת הבנקאית וחברות כרטיסי האשראי בישראל שאיפשרו להם להתמודד עם משבר משמעותי תוך שימור יכולתם לתמוך במשק.

המערכת נרתמה והגיבה מיד עם פרוץ המשבר במתן אשראי ודחיות תשלומים, וביצעה במהירות את המעבר התפעולי בפעילותה משגרה לחירום.

אחד הגורמים המרכזיים שאפשר את ההנעה של המערכת הבנקאית הוא ההקלות שניתנו על ידי הפיקוח על הבנקים - בראשם ההקלה בדרישות ההון, כמו גם, סדרה של הקלות נוספות שהקלו על מתן שירותי בנקאות לאוכלוסיות רחבות תוך אפשרור הרציפות וההמשכיות התפקודית בימי הסגר.

כמו כן, הטרנספורמציה הדיגיטלית שעברה המערכת בשנים האחרונות, בעידוד וליווי הפיקוח על הבנקים, אפשרה את המשך מתן השירותים הבנקאיים לציבור במשבר גם לאור מגבלות התנועה בציבור, ובשעה שמרבית סניפי הבנקים היו סגורים.

הפיקוח על הבנקים נמצא בעיצומו של תהליך ניתוח והפקת תובנות ראשוני מהמשבר, ותהליך כזה מתרחש גם בבנקים ובחברות כרטיסי האשראי. הסיכונים העיקריים שעל המערכת להתמודד איתם בראייה צופת פני עתיד, ביניהם: סיכוני האשראי, שצפויים לעלות בשילוב עם ציפייה לגידול בהפרשות להפסדי אשראי, סיכוני הסייבר, לאור העלייה בשימוש בערוצים הישירים, וסיכוני מימון טרור ואיסור הלבנת הון, שגם הם מושפעים מהעלייה בשימוש בערוצים הישירים. כל אלו דורשים התאמה של תהליכי ניהול הסיכונים.

המציאות הכלכלית מאופיינת בחוסר ודאות, ורמת הסיכון הנלווית לפעילות המערכת הבנקאית עולה. הפיקוח על הבנקים ימשיך לנטר ולעקוב אחר יציבות המערכת הבנקאית ונזילותה, ועל הבנקים מוטלת החובה להמשיך ללוות את לקוחותיהם על מנת לתת מענה מיטבי לצרכי הלקוחות, ובמקביל להבין את התפתחות הסיכונים הגלומים בתיקי האשראי הבנקאיים. שעה זו מהווה גם הזדמנות למערכת להמשיך במינוף המעבר לפעילות באמצעים הדיגיטליים ובכך לתרום לרווחת הלקוח הבנקאי הן בנוחות וקלות ביצוע הפעולות והן בעלות המופחתת בפעילות זו. עוד הוסיף המפקח, כי בשל אופיו הייחודי של המשבר, קיימת חשיבות לפעילות משולבת ומתואמת בין הגופים השונים בראייה מערכתית, בין היתר, באמצעות מעורבות ממשלתית בסיוע לצליחת המשבר בדרך של דמי אבטלה, מתן מענקים והעמדת ערבויות.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

סאמר חאג' יחיא

ערב טוב לכולם, ותודה על ההזמנה להשתתף בכנס כאחד מדובריו.

הכנתי מצגת רחבה, אך לאור השעה ולאחר המצגות הממצות והמעמיקות של קודמיי המכובדים, אקצר על מנת למנוע כפילויות, אך אתן דגשים נוספים ופרספקטיבה מסוג אחר למשבר הקורונה. פרספקטיבה זו תסייע בהבנת המורכבות בעת עריכת והצגת נתונים כספיים, מתודולוגיית חישוב הפרשות להפסדי אשראי, וכן מתן תחזיות וכל זאת בעת ניהול משבר פיננסי ורפואי.

התמודדות עם משבר פיננסי מצריכה לגשת אליו עם פתיחות מחשבתית והכרה בכך שאין שני משברים פיננסיים דומים אחד לשני. לרוב, כלכלנים מנסים להשוואת במהלך משבר בינו לבין אלה שקדמו לו, אך אינני מכיר דוגמא לשני משברים ברי-השוואה. יש להכיר כי, בין משבר אחד לאחר יש נסיבות וסיבות שונות המצריכות ניתוח של המצב, ניהולו והתמודדות השונים בתכלית. השונות מבחינת הנסיבות באה לידי ביטוי, בין היתר, בהיבטי מאקרו כלכלה, פיננסים, טכנולוגיה, מבנה שוק ההון, שקיפות ועוד. על אותו משקל, ישנה שונות גם בסיבות שהובילו למשבר - בועה טכנולוגית, בועת נדל"ן, מינוף יתר וכדומה. אחת הטעויות שהיו בתחילת המשבר, בדומה לדבריו של פרופסור ברנע, הינה העובדה שהשוו מיידית את משבר הקורונה למשבר משנת 2008, וכל זאת כאשר כמעט ואין שום מאפיין דומה ביניהם. בעוד האחרון היה משבר ריאלי, משבר הקורונה הינו משבר משולב עבור הבנקים כאשר ההיבט הבריאותי השפיע והשליך על רבדים פיננסיים. במשבר הקורונה, למרות שרבים סברו בראשית הדרך כי הבנקים הולכים להיות בצרות- ההפך הוא הנכון. בשל כך, כל משבר והתמודדות עימו צריכה להיות שונה ומותאמת הן לסיבות והן לנסיבות.

בנוסף, יש להכיר בעובדה, שיכולת הכלכלנים לחזות את העתיד הינה מוגבלת. בעיניי וכאמירה כללית שנכונה לכל דיסציפלינה, אחת התכונות הקרדינליות של איש מקצוע הינה הכרת גבולות כישוריו. בשל כך, וכפי שציין המפקח, אין לצפות ולחשוב שיש בבנקים יכולות הצופות פני עתיד לחיזוי הדברים שיתפתחו ויתרחשו בהמשך הדרך. אקדמיה הינה כר נוח לביצוע תרגילים מחשבתיים ותרחישים שונים לחיזוי העתיד, אך כאשר לפרסום מידע קריטי כזה יש השלכות משמעותיות על צעדי הקוראים, חובה עליך לדעת היכן עוברות גבולות הידע שלך והמידע שאתה יכול לפרסם. משבר הקורונה הינו תקדימי בהיסטוריה, לא רק בגלל הסוג שלו, אלא כאמור מאחר והוא משבר משולב. בהיותו כזה, הוא טומן בחובו ראיה צופת פני עתיד שקשה לכלכלנים ולבנקאים להעריך ולחזות זאת, ובשל כך אני סבור שיהיה נכון עבור כלכלנים לא להתיימר להיות בעלי יכולת לחזות את העתיד עם כדור בדולח. בעת בניית תחזית בזמן משבר, יש לתת דגש, בין היתר, לאלמנטים הבאים הנדרשים לכך:

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

- א. בתחום הבריאיות: כלכלנים אינם בעלי מומחיות בתחום זה, אך משבר הקורונה העמיד אף את אנשי הרפואה במצב ידע דומה, לא רק בארץ אלא בכל העולם.
- ב. החלטות פוליטיות: האם יש הדרג הפוליטי ינקטו בצעדי סגר, באיזה היקף, על בסיס אילו פרמטרים; האם יש לתקצב שונה את בתי החולים או באם לאו, האם המערכת הרפואית הינה הגורם שמנהל את המשבר או גורם מקצועי תומך בתחומו גרידא; האם הממשלה תאמץ תכנית כלכלית ומה תכלול; לתת עוד ערבויות או לא וכן באילו תנאים.
- ג. התנהגות חברתית: האם אנשים יהיו צייתנים להוראות או לא, ילכו לאירועים חברתיים או יימנעו מכך. קשה לחזות היבטים אלו אשר הינם בעלי השפעה. בעת היציאה מהגל הראשון היינו מאוד אופטימיים, אך בנקודת הזמן הנוכחית אינני בטוח כיצד יתפתח הגל השני ומה התרומה וההשפעה של ההתנהגות החברתית לכך.
- ד. הסלמה ביטחונית: בישראל תמיד יש סיכון חלילה שתתרחש הסלמה ביטחונית, במיוחד בעת ובזמנים של משבר כלכלי.
- הבנקים פגשו את משבר הקורונה במצב הרבה יותר מאשר את המשבר בשנת 2008, וזאת בכמה היבטים עיקריים.
- א. מבחינה פיננסית: בהמשך לדבריו של המפקח, הבנקים נכנסו למשבר עם הלימות הון ויחס נזילות מאוד גבוהים – 10 אחוזים ומעלה של הלימות הון, ו-110 אחוזים ומעלה ביחס הנזילות.
- ב. התקדמות טכנולוגית שאין דומה לה מאז המפץ של 2007/2008: תעשיית הפינטק השתנה לאין הכר מאז 2008. כמו כן בשנים 2007/2008 פרצו לתודעתנו הפייסבוק, האיפון, ועוד התפתחויות טכנולוגיות ששינו את חיינו. הדבר אפשר לנו לשמור על גמישות ניהולית באופן הפעלת המשאב האנושי ולצלוח את המשבר, לפחות במהלך הגל הראשון, רק עם 25-30 אחוזים מכוח העבודה. יצוין כי ירידה זו בהיקף המשאב האנושי במקום העבודה, מ-100 אחוזים לכ-30 אחוזים, התרחש כמעט בין לילה. הצלחת מעבר זה, תוך שמירה על בריאות העובדים לצד מתן מענה מקצועי לכל צרכי הלקוחות, איננה מובנת מאליה. לא ניתן למנות ענף אחר שיורד בהיקף הפעלת המשאב האנושי מ-100 אחוזים ל-30 אחוזים תוך המשך מתן שירותיו המקצועיים באופן מלא לחלוטין ואף עולה בתפוקה ובהיקף השירות ב-200 אחוזים.
- ג. המשכיות עסקית: אמנם שורש הבעיה של משבר הקורונה שונה מהתרחישים שתוכננו ונלקחו בחשבון בתכניות המשכיות העסקית, אך עם זאת חלק גדול מהאלמנטים דומים

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

במאפייניהם. הבנקים עובדים באופן מתמיד על תרחישי הקיצון השונים האפשריים תוך אתגור מתמיד של הנחות היסוד. לאור כך שאנו בישראל במיוחד למודי ניסיון של מערכות וקשיים שונים, תכונות ההמשכיות העסקית בבנקים הינן חזקות במיוחד.

לאור האמור לעיל, וכפי שציין המפקח, הבנקים היו הראשונים והיחידים במשק במהלך חודשים מרץ-אפריל אשר הנשימו את הכלכלה הישראלית. באופן דומה לכך שבתי החולים הנשימו את האנשים, הבנקים היו אלו שהנשימו את הכלכלה הישראלית – לא חברות ואשראי חוץ בנקאי ולא הממשלה. בתחילת המשבר הייתה קונספציה מוטעית שהבנקים סוגרים את הדלתות, אך הדבר נהפוך הוא. כפי שפורסם והוצג כעת על ידי המפקח, תקופת המשבר ופינה בצמיחה משמעותית במתן אשראי על ידי בנקים, השקולה לכעשרות אחוזים במונחים שנתיים וכל זאת תוך מספר ימים בודדים ושבועות ספורים, והכל עם משאב אנושי מצומצם משמעותית ביחס לימי שגרה ועם מגבלות משמעותיות ביכולת ההגעה ללקוחות.

על מנת לסבר את האוזן לגביי האתגרים איתם התמודדנו במהלך המשבר, ברצוני להציג מספר נקודות על מנת שתוכלו להבין כמה המצב היה מורכב ומאתגר בזמן אמת.

בודדים בארץ ובעולם הבינו שאנחנו על סף כניסה למשבר. משבר הקורונה בסין התחיל כבר במהלך חודשים נובמבר/דצמבר. יחד עם זאת, ועל אף המשבר בסין, הייתה אופטימיות כלכלית בינואר. לראייה, אפילו ראש ה-IMF, ארגון שהוא לרוב פחות אופטימי בתרחישי הכלכליים, הציג אופטימיות לגביי הכלכלה העולמית ב-2020, ולכן לא באמת חשבו שאנחנו בדרך אל תוך משבר. לפחות במקרה שלנו, בבנק לאומי, עקבנו מקרוב אחר התפתחות משבר הקורונה כבר מדצמבר. כמובן לא ידענו שהמשבר יגיע לאן שהגיע, אך המשכנו לעקוב בינואר אחר ההתפתחויות, וכפועל יוצא כבר במהלך פברואר, טרם קבלת הנחיות במשק, נכנסנו בבנק לאומי לניהול משבר - לא להכנה לקראת המשבר, אלא לניהולו דה פקטו. המעקב האדוק שלנו לגביי התפתחות המשבר כבר משלב מאוד מוקדם אפשר לנו לבצע היערכות זו ולהיות חלוצים במשק הישראלי בכללותו.

משבר הקורונה התפרץ במהלך תקופה בשנה בה הבנקים מכריזים על תכניות העבודה שלהם - לרוב בדצמבר מגבשים את תוכניות העבודה ובמהלך ינואר מתקשרים זאת לעובדים. בשל כך, אני מניח שרוב הבנקים נאלצו לבצע שינוי חד ומהיר בכיוון, וכל זאת תוך שבוע/שבועיים, ממצב של אופטימיות לגביי 2020 למצב של מגננה, קרי ממוד של צמיחה - לניהול סיכונים. יש להבין שמדובר במורכבות גדולה מאוד בהעברה מסודרת של הבנק בכל הארץ ממצב אחד לשני.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

מעבר שכזה צריך להיעשות עם מוטב שליטה אדוקה על כל מה שקורה בשטח, באופן שוטף, בצדק, בחוכמה ובאחריות, וברצוני לציין כי הפיקוח היה מאוד קשוב ואקטיבי בבחינה מה הוא יכול לעשות כדי לעזור לבנקים לבוא לקראת הלקוחות. יש להבין שמעבר שכזה מצריך כלים שלובים מבחינה משפטית, מבחינה טכנולוגית, מבחינת סייבר, ומבחינת היכולת לתרגם החלטות לביצוע בפועל על ידי השטח; הכל עבד כשורה.

בתקופה זו יש לשמור על התקשורת- פנים וחוץ ארגונית במקביל. יש לזכור שהרבה אנשים לא היו מוכנים לקראת משבר שכזה במהלכו רוב הארגון נמצא בבית וחלקו גם, ובצדק, עם דאגות אישיות, דאגות לילדים, דאגות להורים, וכל זאת תוך מציאת פתרונות להיבטים לוגיסטיים כגון תחבורה, כיצד הילדים יגיעו לבית ספר, ובו זמנית הוא מודע לכך שהוא צריך לעבוד במקום העבודה או מהבית. מורכבות זו הביאה אותנו להבנה שיש לבצע התאמות גם בהיבטים אלו ואופן ניהול המשאב האנושי. אם בדרך כלל בניהול משבר צריך לדעת לנהל את העסק, משבר זה הוסיף נדבך של ניהול המשאב האנושי, דאגה לבריאותם וחיזוקם קודם כל. היה צריך להפנים שהמטרה הראשונה של העסק הוא שמירה על בריאות וביטחונם העובדים והלקוחות, דבר אשר הינו רגיל וטבעי אך לרוב אינו במסגרת הפרמטרים המצויים על השולחן.

משבר לרוב אורך פרק זמן קצר במהלכו אתה פועל להבטחת שירות בנקאי נאות, ואז מתחילים לתכנן חזרה לשגרה. במשבר הקורונה ההמשכיות העסקית מתייחסת גם לניהול הקו השני והשלישי, בעוד לרוב המשכיות עסקית במשברים מתייחסת לקו הראשון בלבד- האם אנחנו יכולים לתת הלוואות, להוציא צ'קים, להוציא כרטיסי אשראי. במשבר זה מעבר לכך שפעלנו מהר מאוד בכל היבטי הקו הראשון (פתחנו קווי אשראי, שלחנו צ'קים ונתנו מענה מלא לכל צרכי הלקוחות) תוך מודעות לבעיות שצפו מהשטח ומתן פתרונות מהירים, היה עלינו לדאוג לביטחונם של העובדים. למעשה, ניהלנו שתי מערכות במקביל - אחת מבחינה פיננסית ואחת מבחינת המשכיות עסקית, כאשר כאמור לרוב הן לא מתרחשות במקביל. אם יש מערכה צבאית, זה המשכיות עסקית, אך הפעם היה צריך לדאוג לא רק שהכסף יתנהל והלקוחות יקבלו מענה, אלא בו זמנית לנהל את החשיפות השונות. החשיפה הפיננסית המשמעותית מקורה בדרך כלל בשוקי ההון, אחר כך הסיכון מתורגם למשקי בית, עסקים קטנים וכן עסקים גדולים. כנ"ל לגבי המשכיות עסקית - צריך לזהות איפה הסיכונים העיקריים בהיבטים אלו ומתן מענה.

במקרה הזה, הסיכון הגדול ביותר בהיבט המשכיות עסקית היה מערכות הליבה וסיכוני הסייבר. הסייבר היה הסיכון המשמעותי ביותר במשבר מאחר והיינו פרוסים הן בעבודה והן בבית כך שמשטח התקיפה היה גדול יותר מתמיד וכן לאור העובדה שידענו מראש שהתקפות הסייבר יכולות להגיע

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

מבחוץ, גם בצד הפילי וגם בצד המדינתי. במהלך משבר משולב, בריאותי וכלכלי ומחירי נפט נושקים לאפס, הסיכון של התקפות סייבר מקבל משנה חשיבות והפוטנציאל לאירועי תקיפה גדל.

נקודה אחרונה שברצוני לשוחח עמכם – הליך הפקת לקחים. ההבנה המשמעותית ביותר במהלך המשבר הינה שמדובר במשבר מתגלגל. קרי, לא מדובר במצב בו פותרים את הבעיה וממשיכים הלאה, אלא גם צריך לדעת מתי אנחנו עוברים מניהול כניסה למשבר, ספיגה, לניהול מתגלגל וקבוע של המשבר. בין יתר ההחלטות שנדרשנו להן היא האם אנחנו משאירים את העובדים בבית או מחזירים אותם למשרדים, דבר אשר הצריך תכנון וחשיבה רבים. תוך פרק זמן קצר של כחודש התחלנו בביצוע הליך של הפקת לקחים, מאחר וידענו שהמשבר יכול רק להחמיר וחייבים לשנות את ההרגלים שלנו ולפעול מהר מאוד. הליך הפקת הלקחים כלל ארבעה נדבכים, ואציין אותם בקצרה:

א. בצד ההמשכיות העסקית הבנו שצריך לעשות יותר, בין היתר לאור העבודה שיייתכן שהמשבר יהיה לאורך תקופה של חודשים.

ב. עדכון תכניות העבודה, כאשר אתה לא יודע אם לאתגר את המערכת (יש בזה סיכון למתיחת היעדים) או להקפיא אותה על שמריה (יש בזה סיכון של איבוד נתח שוק ואי שירות הלקוחות).

ג. שימור תובנות והישגים עסקיים שזכינו בהם, כמו למשל SLA משופר.

ד. עדכון התכנית האסטרטגית.

ה. עדכון תכנית ההשקעה.

כל אלה חייבו אותנו לעשות את כל זה בזמן שאנחנו עדיין מנהלים את המשבר וממשיכים לתת שירות מלא ללקוחותינו.

שלומי שוב

אייל, אנחנו נשמח לשמוע את הזווית שלך כחברת כרטיסי אשראי שעד לא מזמן הייתה חלק מהבנקים ועכשיו היא נפרדת מהם אבל עדיין תחת כנפי המפקח.

אייל דשא

אנחנו באמת לא בנק אנחנו חיה מסוג קצת אחר אבל אנחנו כפופים לפיקוח על הבנקים ולרגולציה של הפיקוח על הבנקים של בנק ישראל וככל שזה שונה קצת מבנק יש גם הרבה מאוד קווי דמיון אבל הדיון הזה עוסק בדוחות כספיים ושלומי ואני מכירים הרבה שנים ויש לנו הרבה שנים את הוויכוח על שני אספקטים בדוחות הכספיים. אחד האם הדוחות הכספיים נכונים ושלומי העלה את השאלה הזו בתחילת הדברים שלו אבל השאלה שהיא לא פחות חשובה בעיני היא האם הדוחות הכספיים

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

מובנים? ולקורא הסביר ואפילו האינטליגנט ולפעמים לאנליסט שיקרא דוחות כספיים של בנקים וגם של חברות שאינם בנקים, הרבה מאוד דברים לא מובנים שם. החשבונאות הצליחה להכניס אותנו למושגים לא ברורים ושל אין סוף מידע וטבלאות. אמרת אמיר, שפעם היו מתמצתים יתר על המידה עכשו עברו לקיצוניות השנייה. זה כמו שאיך ההנהלה מספקת את צרכי הדירקטוריון שהדירקטוריון אומר לה שהם לא מביאים מספיק אינפורמציה אז מפגיזים את כולם בכזאת כמות של חומר שאף אחד לא יודע מאיפה להתחיל ולהבין מה חשוב ומה לא חשוב. זו בעיה שלא בנק ישראל צריך לטפל בה.

אני רוצה לקחת פניה מאוד חדה ולדבר בגובה של 30 אלף רגל. מה שאנחנו רואים זה שהכלכלה המודרנית התנתקה בעיני כמעט לחלוטין מהכלכלה הקיינסיאנית שלמדנו באוניברסיטה לפני הרבה שנים. ירידת ריבית, אולי בניגוד קצת למה שאמרת אמיר, לא מסמנת מיתון. והדפסת כסף לא מייצרת אינפלציה תראו מה קורה היום בעולם, אנחנו רק מיקרו קוסמוס של כמות הכסף שממשלות שופכות לעולם. אז אפשר להגיד "חכו חכו זה עוד יגיע" אבל ראינו שהדפסת כסף לא כל כך מייצרת אינפלציה וההשלכות שהכרנו אותם בעבר שאתה לוחץ על כפתור במקום אחד ויוצאת לך תוצאה די ברורה בצד השני, אנחנו כבר לא רואים את זה היום. נדבר תכף על יכולת חיזוי ובעולם של דיסאינפורמציה ואנחנו חיים בעולם של דיסאינפורמציה, אי אפשר לסמוך על שום פיסת מידע שאנחנו חשופים אליה.

מחירי המניות לא משקפים שווי וראינו את ה v shape החד הזה של תנועת שווקי ההון. אני קורא די בהתפעלות את הכתבות שמאשימות את הבורסה בתל אביב שלא עשתה את התיקון שעשתה בורסה בוול סטריט. אבל ראינו את ה v shape שהיה מאוד מאוד חד והאנשים באמצע מרץ לא ידעו יותר מתחילת אפריל אבל ראינו תנועה של 30% של שווקים שלמים, טריליונים של דולרים. מה שאני אומר זה שאי אפשר לסמוך על זה והמחירים משקפים ציפיות לספקולציה ולא שווי הוגן וזה נכנס לחשבונאות שהרי הריבית שמשתמשים בחשבונאות בהרבה גופים פיננסים, דיברנו על בנק לאומי ועל DCF שעושה להתחייבויות הפנסיוניות שהוא סוחב אחריו וכל תנועה של נגיד הבנק המרכזי של ה Federal Reserve בארה"ב פתאום מייצרת לכם הכנסה או הוצאה בדו"ח רווח והפסד. אתם לא אשמים לא בזה ולא בזה אבל כמו שאמרנו מה שקורה זה שלא מבינים את הדוחות הכספיים, לא מבינים את התוצאה וזה בעייתי.

מה שאני אומר זה ששערי הריבית לא תמיד קרובים למחירי ההון, התרחקו לחלוטין ממחירי ההון. אנחנו יודעים שמחירי ההון מורכבים מעוד כמה דברים. תכניסו לעולם הזה משבר שהוא כמעט אפוקליפטי כמו משבר הקורונה ותקבלו את המגבלות ואת יכולת החיזוי שיש לנו האנשים שבסופו של דבר חותמים על הדוחות הכספיים. וזה שאנחנו מאבדים את הבסיס היציב והעובדתי של הנתונים.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

חלק גדול מהשינויים של ההפרשות לחובות מסופקים בבנקים נובעים גם מהערכות שונות של אנשים שונים איך נראה תיק האשראי שלהם. חשוב גם למתייחס פרסמו את הדוח, כמה מוקדם בתהליך הם פרסמו את הדוח כי ככל שהתקדמו ידעו יותר וגם מה הם עשו ברבעון הקודם שלא היה קשור בכלל לקורונה. אנחנו צריכים בעניין הזה להיות כנים עם עצמנו, אבל יש כאן איזשהו ערפול. התמונה בסוף תתבהר, הערפל יתפור. זה יקח עוד רבעון או עוד שני רבעונים. ובד"כ אנשים שאחראים על ניהול סיכונים והבנקאים הם רובם כאלה, לוקחים את זה לקצה.

היה אצלנו דיון בדירקטוריון על ההפרשה לחובות מסופקים. אנחנו הגדלנו את ההפרשה הקבוצתית, בחברות כרטיסי אשראי זה יותר גבוה מאשר בבנקים, מ-2.3 ל-2.7. בערך 17% גידול, וכל הגידול הזה נספג ברבעון אחד. באו דירקטורים ואמרו: "רגע, זה לא יותר מידי? אתם בטוחים שאלה המספרים?" לדירקטוריון אין סמכויות סימטריות, הוא יכול לבוא להנהלה ולהגיד שזה לא מספיק שמרני וזה לא מספיק זהיר, הוא לא יכול לבוא להנהלה ולהגיד לה שזה יותר מידי שמרני או יותר מידי זהיר ושישפרו את הדוחות. אין לנו סמכות לעשות דבר כזה. והדיון עצמו נכנס לתוך העובדות ולתוך הפרטים שמביא בחשבון גם פרמטרים של מאקרו. תסתכלו אני לא בא בטענה או ביקורת חלילה, על התחזיות של בנק ישראל ב-3 החודשים האחרונים, בערך כל שבועיים שלושה התחזית משתנה על סמך הנתונים העדכניים שיש. אף אחד לא יודע לחזות את הדברים וזו הבעיה המרכזית שחשבונאות יש הרבה מאוד חיזוי.

בכל מקרה, מכניסים את המשבר הזה שהוא שונה לגמרי ואני מסכים שהוא שונה לגמרי מהמשבר של 2008 ושונה מהמשבר של 2003 ושונה מהמשבר של 1987 מי שזוכר את זה. הוא משהו אחר לחלוטין ואת הקצה של הקצה שלו אנחנו עוד לא כל כך רואים. מה אנחנו כן רואים? אני דווקא אתחיל מהעלייה בסיכונים הסייבר שנובעת גם מזה שיש הרבה מאוד אנשים שיושבים בבית ואוהבים לעסוק בזה. אבל הצד השני של העבודה מהבית מייצרת תפר שעוד לא יודעים לסגור אותו כמו שצריך, והרבה מאוד חברות שעברו מהר מאוד מ-100% עבודה במשרד ל-50% עבודה מהבית לא יודעות לסגור את התפר הזה. שם הסיכון הכי גדול בעיני, יותר גדול מסיכונים אשראי. ופה אתה אף פעם לא משקיע מספיק כדי להתגונן כי במשחק הזה של שוטרים וגנבים הגנבים תמיד עובדים יותר מהר.

כמובן עלייה בסיכון האשראי, במוסר התשלומים. אנשים שמרגישים שהמדינה לא תומכת בהם, דבר ראשון הם יעצרו ולא ישלמו את ההלוואות שלהם. רובם יחזרו אחר כך לשלם את ההלוואות. מדברים על סיכונים מקרו, רמת אבטלה אמרתי קודם שהכלכלה משתנה זו כלכלה אחרת. גם הגדרה של אבטלה השתנתה לנו מול העיניים בלי שהרגשנו ומגדירים את זה היום אחרת לגמרי אבל אנחנו משתמשים בנתוני אבטלה במודלים ישנים. צריך קודם כל לשנות את המודלים.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

כשקורה משהו הוא תמיד הרבה יותר קיצוני והרבה יותר חמור מתרחיש הקיצון הקיצוני. אבל בד"כ ההסתברות שזה יקרה היא הרבה יותר נמוכה ממה שאנחנו חוזים בתרחישי הקיצון. וכולנו מכירים את מפות החום של הסתברות וגודל הנזק ואיפה אתה נמצא ובשביל מה אנחנו עושים את זה? זה לא תרגיל אינטלקטואלי, זו עבודה חשיבתית שהמטרה שלה אחר כך זה לגזור פעולות אופרטיביות. אתה צריך לעשות עם זה. כשאנחנו מדברים על חברות פרטיות הדברים יותר פשוטים אבל כאשר חברות נמצאות תחת עין הציבור, אתה צריך לקבל החלטות על סמך תרחישי קיצון שהמשמעות שלהם היא להפסיק לתת הלוואות או לחתוך בצורה קיצונית את רמת ההוצאה שלך כדי להתאים אותה לרמת ההכנסה הטבעית שיכולה לקרות בתרחיש הקיצון ואם אתה עושה טעות אז אתה משלם ביוקר, ואם אתה לא עושה את זה ועשית טעות גם אז אתה משלם על זה ביוקר. והחרב המתהפכת הזאת של בעלי מניות מוסדיים מטעם הציבור יושבת עם קבלת ההחלטות האלה וצריך לקחת את זה בחשבון.

אמר את זה סאמר, הפוקוס שלנו עובר מניהול הזדמנויות לניהול סיכונים. וזה לא שלא היה פוקוס על ניהול סיכונים קודם, אבל כמות הזמן שההנהלה הייתה משקיעה בניהול סיכונים לעומת ניהול הזדמנויות, המיקס השתנה באופן דרמטי.

במדינת ישראל יש תופעה חריגה שאותם רואי חשבון מכסים את כל הבנקים וכשקוראים את הביאורים רואים שאפילו לא מתאמצים ומעתיקים את הביאור כי עוסק באותו נושא והנוסח מאוד דומה. אבל לרואי החשבון יש פה תפקיד מרכזי בלעזור להנהלות לקבל החלטות מושכלות כי יש להם תמונה מאוד רחבה, בלי לחשוף אינפורמציה וחשוב להשתמש בזה.

דבר אחרון זה תפקידו של בנק ישראל, בנק ישראל עשה הרבה מאוד דברים נכונים ויוצאי דופן בתהליך של הקורונה ועוד לא הסתיימה העבודה שלהם ושאפו על הדברים האלה, אנחנו מאוד מעריכים את זה. אני חושב שבנק ישראל צריך לקחת חלק יותר פעיל בגיבוש המדיניות הכלכלית, קולו נשמע פחות מידי. התהליכים הפוליטיים מתחילים להיכנס הרבה יותר עמוק לתוך תכניות מקבלי ההחלטות של הרגולטורים וכללים עסקיים. זה לא תמיד היה ככה אבל זו המציאות וצריך לחיות איתה. בנק ישראל זה הגורם היציב המקצועי היחיד שבראשו לא עומד פוליטיקאי והוא רואה את הדברים באופן מקצועי ואובייקטיבי וקולו צריך להישמע יותר חזק.

ארז סופר

אני חייב להתייחס נוכח הדברים שנאמרו עד כה, ברמה העובדתית לא בכל הבנקים יש אותם רואי חשבון נכון שהדוחות נראים אותו הדבר כי המבנה של הדוחות נקבע על ידי הפיקוח על הבנקים אז מן הסתם הדוחות צריכים להיראות אותו הדבר זה רק בקטע העובדתי.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

לעניין האמירות בדבר מתן סמכות לפיקוח על הבנקים לקבוע את תקני החשבונאות בבנקים, נזכרתי בסיפור, לפני כשלוש שנים ביקשה ממני המפקחת להיפגש עם נציגי ה-OECD הם באים לארץ פעם שנה ורצו לפגוש רואה חשבון של בנקים בפגישה עימם שאלו אותי שאלה מאוד מעניינת- מדוע זהו המקום היחיד בעולם שהמפקח על הבנקים אחראי על התקינה החשבונאית ואני אמרתי להם תקשיבו המפקח על הבנקים כותב את התקינה החשבונאית כי באמצעות התקינה חשבונאית הוא גם מווסת את פעילות הבנקים. הזכרתי להם שלמעשה שקיימת טענה שמשבר נזילות שהיה בארה"ב התחיל בסוף, כנראה זה לא מובהק, מאיזשהו תקן חשבונאי. והם אמרו אתם היהודים חכמים. צריך לראות את כל המכלול ואני מזכיר ואומר יכול להיות שהדוחות של הבנקים עמוסים מידי כמו שנטען קודם. אבל גם אני כשאני רואה דוח של חברת ביטוח אני לא בדיוק מבין מה קורה שם. אבל בסוף בוא נאמר המידע נמצא למי שצריך ויש כאלו שרוצים להעמיק יותר.

אני קורא דוחות של אנליסטים ואני חושב שהם דווקא כן מבינים והם כן נכנסים למקומות שאולי לא מעניין את הקורא הרגיל אבל בהחלט יש שם הרבה מאוד מידע שמי שמבין אותו גם יכול להשתמש בו. שלומי ביקש ממני לרוץ במהירות איך נראים הדוחות הכספיים באירופה ובארה"ב ברבעון הראשון בנוגע להפסדי אשראי לעומת הבנקים בישראל. אבל לפני כן חשוב לי להגיד לפחות בהסתכלות שלי על מה שקורה כרגע אנחנו הולכים למשבר, נראה לי שזה די ברור. אני מניח ששיעורי האבטלה שזה למעשה הסיכון המרכזי לפחות מנתחים את סיכון המשכנתאות וכולי האמירה היא שאין לנו בעיה בסיכון הנובח מירידת מחירי הדיור, זה לא מטריד אותנו מחירי הדיור אבל שיעורי האבטלה הם מטרידים.

אנחנו נכנסים למשבר שלדעתי שלא חווינו כמותו במדינת ישראל, לא היינו במשבר שבו למעשה יש כל כך הרבה אשראי צרכני ואשראי לעסקים קטנים זה לא היה בעבר. שלומי הזכיר בתחילת דבריו, את כל הנושא של מתן אשראי ואני לא מדבר רק על הבנקים. כל הגופים החוץ בנקאיים, היום אפשר לקבל מכל מקום אשראי, ליסינג זה אשראי לא משנה איך קוראים לזה, זה אשראי לכל דבר ועניין. הצרכן צורך יותר באשראי, זה היה גם אחד ממנועי הצמיחה בואו נודה על האמת, אנשים קנו יותר, נסעו יותר, הוציאו יותר והמשק צמח וצמח. הבעיה האמיתית שבדרך כלל משברים לא קורים ביום אחד המיתון מגיע בתהליך. פה זה קרה ביום אחד כי פתאום באה הקורונה ומה שמטריד אותי והמפקח קרא לזה סיכון מוניטין אבל אני לוקח את זה דווקא לעולם שלנו.

אני מתייחס לנושא של הטיפול באשראי צרכנים ועסקים קטנים כי בסופו היום עסק קטן מערבב את הכל, אין בדיוק הפרדה בין האשראי לעסק לבין האשראי הצרכני מטריד אותי שאין לנו ניסיון לטפל

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

באירוע כזה במדינת ישראל. האמריקאים יודעים שבערך כל עשר שנים הם זורקים אנשים מהבתים, והכל ברור להם והכל קל, האנגלים אותו הדבר. בארץ לא התמודדנו עם מצב כזה. הנושא הזה, מעבר לסוגיה הכלכלית יש פה גם סוגיה חברתית שמישהו צריך לתת את הדעת עליה.

אני מגיע לנושא של רמת הגילוי בנוגע להשלכות הקורונה על הפסדי האשראי, מה הבנקים בישראל דווחו ומה דווחו בנקים בעולם, אני ממש אסקור את זה בקצרה. ברמת ההוצאות להפסדי אשראי אני חושב שגם המפקח אמר את זה, כשאנחנו מסתכלים ובאמת אספנו קצת נתונים והשוונו מה קרה בישראל לעומת מה ארה"ב ואירופה, אפשר לראות שבישראל ההוצאה הרבעונית הייתה פחות או יותר כמו ההוצאה השנתית ב-2019. בנק הפועלים כמו שאייל אמר, הדוח שלהם יצא קצת מאוחר אז חלק מההשפעות כבר היו, אבל ההנחה היא שההפרשה הרבעונית בכל הבנקים הישראלים הייתה פחות או יותר כמו ההפרשה השנתית. כשמסתכלים על הבנקים בארה"ב אפשר לראות כמעט את אותה התמונה, כאשר במקומות מסוימים והסתכלנו פנימה למשל ב- JP Morgan וב- Wells Fargo, אשר כפי שרואים בשקף הפרישו יותר מרמה שנתית אולם כשנכנסים פנימה וחופרים בכל המידע שנמצא, גם בדוחות של הבנקים האמריקאים יש המון המון מידע, ומי שרוצה לצלול פנימה אז הוא גם יכול להבין. אפשר לראות שההפרשה ב- JP וב- Wells מושפעת מחשיפה מאוד גדולה ל- gas and Oil, כולנו יודעים מה קרה למחיר הנפט וההבנקים הללו ככל הנראה חשופים מאוד לחברות הגדולות בתחום. אותו הדבר ראינו גם בבנקים אירופים, כשמסתכלים על הבנקים האירופאים אפשר לראות שפחות או יותר ההפרשה הרבעונית היא בגודל ההפרשה השנתית. בשקף מופיע בנק דני שאצלו באמת זהינו קפיצה של כמעט פי 3, כשמסתכלים פנימה על מה הוא רשם, אז 50% מההפרשה היא בגין אשראי למוסדיים כנגד השקעות בתחום ה- gas and Oil.

אמיר ברנע

היא קבוצתית גם שם?

ארז סופר

אכן אתה אומר שלצורך העניין הם הגדילו יותר במרכיב התנועה הרבעוני בגין מרכיב הדיור. כלומר הבנקים בישראל רשמו אפילו טיפה יותר.

בכל מקרה, מפאת המן הקצר נסתכל על הגילוי הכי משמעותי למשל HSBC שרשם 4 מיליארד דולר הפרשה ברבעון בדווח כותב שאם היה הולך בתרחיש הכי חמור היהרושם עוד 4 מיליארד דולר אולם לא נותן פרטים על אופן חישובו. באופן כללי זה המידע שכללו הבנקים הזרים, האם מזה אפשר ללמוד

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

ולנתח ורגישויות? . הם כותבים את זה יפה באנגלית, זה זורם כזה אבל בסוף שאתה בא ל- sense של הדבר, האם מזה הקורא יכול בסופו של דבר כמו שאמרתם קודם לכן לבצע ניתוחים, לדעתי קשה מאוד.

אמיר ברנע

זאת אומרת שבעצם ההפרשה פה יותר גדולה? כי אם אתה מוריד את המשכנתאות שזה סקטור רציני שבארץ אתה אומר יש לו תנאי כניסה אחרים ביחס LTV וביחס עם ההכנסה השוטפת. אז בעצם סה"כ ההפרשה היא דומה אז הלכנו על הצד המסחרי.

ארז סופר

אכן אתה אומר שלצורך העניין הם הגדילו יותר במרכיב התנועה הרבעוני בגין מרכיב הדיור. כלומר הבנקים בישראל רשמו אפילו טיפה יותר.

בכל מקרה, מפאת המן הקצר נסתכל על הגילוי הכי משמעותי למשל HSBC שרשם 4 מיליארד דולר הפרשה ברבעון בדווח כותב שאם היה הולך בתרחיש הכי חמור היהרושם עוד 4 מיליארד דולר אולם לא נותן פרטים על אופן חישובו. באופן כללי זה המידע שכללו הבנקים הזרים, האם מזה אפשר ללמוד ולנתח ורגישויות? . הם כותבים את זה יפה באנגלית, זה זורם כזה אבל בסוף שאתה בא ל- sense של הדבר, האם מזה הקורא יכול בסופו של דבר כמו שאמרתם קודם לכן לבצע ניתוחים, לדעתי קשה מאוד.

אמיר ברנע

יתרת ההפרשה לעומת האשראי דומה?

ארז סופר

להערכתי כן אבל כשאני מסתכל על HSBC מזיכרון 1.51%, אמר המפקח הפועלים 1.73%, ולאומי 1.58% משהו כזה. פחות או יותר רואים את אותם שיעורים. אני מסכים עם המפקח, 0.25% נמוך נראה לי שכל הבנקים היו קונים את זה עכשיו וחותרים צ'קים.. הרי מה היא ההפרשה הקבוצתית בישראל? ההפרשה מהווה מעין IBNR פלוס התאמות רגולטוריות צופות פני עתיד, לדוגמא אשראי לאנשים פרטיים שהמפקח החליט או המפקחת, תכלל הפרשה 0.35% על אשראי לאנשים פרטיים זה צעד רגולטורי זה לא צעד חשבונאי. זה לא קשור לסיכונים שקיימים כרגע זה לא IBNR, זה צופה פני

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

עתיד, כנ"ל לגבי המשכנתאות וכולי. כלומר אם במערכת הממוצע 1.5%, ואתה (אמיר ברנע) אומר 0.25% לשנה זאת אומרת שתקופת הגילוי היא 6 שנים וזה לא הגיוני. אני כן חי יותר עם מספר של 0.75 בתקופות האלו יש פה המון אי ודאות אדירה כי מה הוא האירוע. האם האירוע הוא הנגיף כי האירוע קרה או מה שבא אחריו כל המשברים וזאת שאלה ענקית. ולכן כל הבנקים כותבים על אי הודאות וקשה להעריך וכולי, לא רק הבנקים הישראליים שכותבים קצר, אני מדבר על הבנקים הזרים. שכותבים הרבה לדוגמא Deutsche Bank כותב הרבה אבל בסוף הוא לא נותן לך את המספרים שאתה שלומי מחפש. מתייחס לקביעת ה-ECB שהבנקים באירופה יקחו תחזית ל-3 שנים, כי בדרך כלל מחשבים שנתיים, הבנקים הזרים מדגישים את האירוע שזה אירוע של פעם ב-100 שנה, אחד הבנקים הזרים מציין שהוא הלך על התרחישים שהיו במשבר האשראי בשנת 2008 למה? כי זה המשבר האחרון שהוא מכיר כנראה. אפשר לראות בדוחות שקיימת אי ודאות גדולה. המון המון מספרים. אולם כשאתה נכנס פנימה לא תמצא את אותם ניתוחי רגישות כמותיים מהם תוכל ללמוד מה יהיה צפי ההפרשות בהמשך.

אלון גלזר

אני לוקח מכל הדברים שנאמרו. קודם כל לגבי IFRS או לא IFRS, אני חושב שדווקא טוב איך שהבנקים מתנהלים. אנחנו במשבר שאנחנו באמת לא יודעים מה קורה, ומצד שני גם אני חושב שגם במשברים קודמים, גם ב-2008 וגם ב-2002 גם לא ידענו מה קורה. כשהיינו בשלושה חודשים אחרי המשבר של 2002 שהוא משבר שהרבה יותר דומה למשבר שאנחנו נמצאים בו היום, משבר של כלכלה, משבר של אבטלה גדולה ואפילו מדינה במצב הרבה יותר קשה, כלומר מדינה עם אג"חים בתשואות של 12%. דווקא אפשר עשות תחזיות. בסוף העבודה שלנו זה לנסות להעריך מה יקרה אז אני חושב שאם נלך למספרים של 2002, אז נראה שאולי בעיניי אם נלך קדימה, אלו המספרים שישקפו- הפרשות מאוד גבוהות, ירידה בפעילות וחזרה לא בעוד הרבה מאוד זמן ואז זה אולי ההסברים למה הבנקים נסחרים במכפילים שהם נסחרים, יש חשש. מצד שני אם נלך למספרים שהבנקים נסחרו ב-2002, וב-2008 וב-2011 הרבה יותר נמוך ממה שהם נסחרים היום. בנק דיסקונט נסחר ב-0.27 מה-BV ב-2009 ובנק פועלים ב-0.4. המספרים היום משקפים שהשוק חושש אבל הוא לא בכזאת היסטריה.

אמיר ברנע

הפער בגלל ההפרשות?

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

אלון גלזר

בעיקר בגלל ההפרשות. אנחנו לא יודעים מה יהיה, מצד אחד יותר הרבה הפרשות וגם הפעילות תרד, מצד שני מתייעלים מאוד ומקדימים את ההתייעלות ואפילו לא משלמים בונוסים לעובדים. כשאתה מכניס את הכל למשוואה אז הסיפור העיקרי זה ההפרשות. הדבר האחרון זה שהחוסר ודאות עלתה, היום כשאני מהווך מחירים אני גם רוצה לקבל הרבה יותר על הסיכון.

אמיר ברנע

אתה צריך להתמודד עם מצב שאם הבעיה היא ההפרשות, רק גידול מסיבי בהפרשות יכול להסביר ירידה של 30%.

אלון גלזר

נכון. נלך להפרשות ונסתכל גם ב-2002 עברנו גם אז מהפרשות נורא נמוכות להפרשות של 1.75%-1.5%, הפועלים והבינלאומי היו הבנקים שהיו הכי בבעיות. אבל לנו יש את הפריבילגיה לחזות קדימה, כי מותר ונכון לעשות את זה. אז יהיו הפרשות גבוהות מאוד ואנחנו מפחדים עכשיו מהפרשות גבוהות, אבל בסוף נראה שאפילו מפרישים היום אובר ונראה ביטולי הפרשות, אלא אם באמת אנחנו במשבר של שנים ואנחנו לא נצא ממנו. אני חושב שלמדנו שמשברים נראים נורא מפחידים אחרי 3 חודשים וזה משבר שיהיה לו סוף.

למה תיקי האשראי של הבנקים אני מרגיש איתם יותר בטוח? אחד, בגלל יחסי ההון שהם בלי ספק במקום אחר. היינו ממונפים ב-2006 פי 20 והיום אנחנו ממונפים פי 9 לצורך העניין. הדבר השני יש המון גופים שגם המדינה תעזור הפעם, היא תעזור לא רק לבנקים, היא תעזור גם לעסקים לפני, היא תמנע את זה וגם האשראי נמצא מחולק והוא לא רק בבנקים, גם חוץ בנקאי, וגם גופים מוסדיים. האשראי מפוזר בהרבה יותר מקומות, לכן אני חושב שלא נורא. נכון שהיום זה משבר של אשראי צרכני, אבל אני לא בטוח שמשבר של אשראי צרכני הוא יותר בעייתי ממשבר של אשראי של עסקים. הדבר הנוסף שקיים זה הנושא של הפיקוח שידאג לזה. פה אני אחזור לנושא של שלומי טוב שלא עושים IFRS ועושים כמה באמת תיק האשראי לדעתנו צריך ליפול ביום אחד וטוב שמנהלים את זה נכון כלומר, כי לפעמים בשביל היציבות טוב לנהל את זה נכון.

תכנית בחשבונאות

פורום שווי הוגן - FVF - Fair Value Forum

אמיר ברנע

מה שאתה אומר עכשיו זה מאוד עקבי עם מתכונת של יחסי הלימות הון וכל זה כשהיה ברור שהסיכון זה סיכון אשראי שהחלטה של הבנק.

על הפורום:

מטרת "פורום שווי הוגן" (Fair Value Forum (FVF), הפועל במסגרת התכנית בחשבונאות של בית ספר אריסון למנהל עסקים במרכז הבית החומי הרצליה, היא לתרום לאיכות המידע בשוק ההון, ולייצר שיח מקצועי פורה בנושא. הפורום שמקיים מפגש חודשי, משמש קבוצת חשיבה שמייצרת דיוני עומק בסוגיות שנמצאות על סדר היום ומשמש פלטפורמה לשיתוף ידע, זיהוי בעיות, תהליכים ומגמות וכ- Best Practices למדווחים, לרואי החשבון ולמשקיעים.

הפורום, בייסודם של פרופ' אמיר ברנע, הדיקן המייסד של בית ספר אריסון למנהל עסקים, ורו"ח שלומי שוב, ראש תכנית חשבונאות וסגן דיקן, בית ספר אריסון למנהל עסקים, כולל מומחים מובילים מהאקדמיה ומהפרקטיקה בתחומי החשבונאות הפיננסית, הכלכלה והמימון וכן משתתפים בו נציגים של מדווחים, אנליסטים וגופי הרגולציה הפיננסית בישראל וחיבור בין תחומי הידע השונים.

סיכומי הדיונים שמתפרסמים לציבור הרחב מבוצעים על ידי הצוות המקצועי של הפורום המורכב מבוגרים מצטיינים של התכנית בחשבונאות.

אתר הפורום: www.fvf.org.il